

Till
Näringsdepartementet
Jakobsgatan 26
103 33 STOCKHOLM

Riksorganisationen Sveriges Professionella Kriscentra för Män avger här ett remissyttrande på Rapporten: Mäns våldsutövande – barns upplevelser. En kartläggning av interventioner, kunskap och utvecklingsbehov.

SAMMANFATTNING

Riksorganisationen konstaterar att de tre uppdragen och de två utgångspunkterna för Rapporten är centrala och viktiga

Riksorganisationen saknar ett stort antal andra utgångspunkter för att göra beskrivningen av behandlingsverksamheter rättvisa. Rapporten får därmed ett begränsat värde om än viktigt för sina utgångspunkter.

Tiden för uppdraget har varit för kort och det har orsakat att felaktigheter i beskrivningar förekommer. Vissa beskrivningar av verksamheter stämmer överens med informanternas uppgifter medan andra verksamheter konstaterar att rena felaktigheter i beskrivningar och slutsatser kommit i tryck i rapporten. Rapportens kvalitet påverkas i hög grad av detta.

Vi anser att könsmaktsperspektivet behöver utvecklas och göras användbart i det konkreta behandlingsarbetet.

Vi anser att barnperspektivet behöver en betydligt mer nyanserad beskrivning än vad som framkommer i rapporten.

Vi instämmer i rapportens beskrivning av brister i dokumentation och utvärdering av verksamheterna och anser i likhet med rapporten att en omfattande central nationell satsning på forskning och utvärdering bör iscensättas.

Det nybildade Nationellt kunskapscentrum (NKC) som nationell koordinator för arbetet med mäns våld mot kvinnor behöver en kontinuerlig samverkan med olika kriscentra och med Riksorganisationen för att säkerställa kopplingen till klinisk verksamhet med män och därmed få tillgång till nödvändig kompetens för sin roll som nationell koordinator.

Att länsstyrelserna ges uppdraget att vara regionala samordnare för arbete med män välkomnar vi under förutsättning att ett sådant uppdrag blir tydligt angivet och att länsstyrelserna också förfogar över ekonomiska resurser som öronmärks för behandlingsarbetet med män och våld.

RIKSORGANISATIONEN - KORT PRESENTATION

Riksorganisationen Sveriges Professionella Kriscentra för Män bildades 1997 och representerar elva olika behandlingsverksamheter för män i Sverige. De äldsta mottagningarna etablerades i mitten av 1980-talet. Antingen drivs de av kommuner eller genom ideella stiftelser.

Övergripande målsättning för Riksorganisationen är att vara ett kunskapsforum för manligt krisarbete i landet med särskild inriktning mot män och våld. Riksorganisationen vill vara en part i diskussionen om mäns kriser och mäns våld och ett stöd för centrala beslutsfattare, stödja nya verksamheter, bidra till att fler mottagningar för män öppnas, aktivt arbeta för dokumentation och forskning av behandlingsarbetet med män. Ytterligare en uppgift är att vara remissinstans. Riksorganisationen är demokratisk, partipolitiskt och religiöst obunden.

Vid Riksorganisationens elva mottagningar har sedan starten till dags dato 22 000 män tagit kontakt varav 6 000 sökt för vålds- och aggressionsproblematik. Det är män som själva söker hjälp för sitt beteende och sina problem men även män som av domstol tillskrivits behandling för sin våldsproblematik. Dessa kriscentra möter även kvinnor vars män sökt hjälp.

SYNPUNKTER PÅ BETÄNKANDET

Kapitel 1 Uppdraget

Uppdragets tre delar och två utgångspunkter

Riksorganisationen gillar och välkomnar samtliga tre delar i uppdraget. Aldrig tidigare har en utredning med så tydligt fokus på verksamheter för män som utövar våld och barn som upplever våld samt forskning på området genomförts. Arbetets ytterligare två utgångspunkter i könsmaktsperspektiv och barnperspektiv ser vi också som självklara och centrala för arbetet.

Könsmaktsperspektivet

Med könsmaktsperspektivet som utgångspunkt har relevanta frågor ställts till verksamheterna om bl.a. hur arbetet är organiserat och hur säkerhetsaspekterna kring den våldsutsatta kvinnan tagits om hand. Den angelägna och viktiga frågan om ett konkret arbete med partnerkontakt har också diskuterats och förts fram.

Barnperspektiv

Utifrån barnperspektivet har verksamheterna redogjort för hur barnets utsatthet och intressen tas tillvara och hur vi arbetar med faderskapet i våldsarbetet. Vikten av ett barnperspektiv i arbetet med män som utövar våld kan inte nog understrykas.

Andra viktiga utgångspunkter som saknas

Riksorganisationen är kritisk till att ett helt verksamhetsfält med uppgiften att bedriva behandling beskrivs utifrån endast dessa två utgångspunkter. För att bedriva ett säkert och framgångsrikt behandlingsarbete där det allt överskuggande målet är att mäns våld i nära relationer upphör krävs en helhetssyn. Vi saknar självklara utgångspunkter som:

- **förebyggande arbetet** mot våld som t.ex. tidig upptäckt av våld, insatser när risk för att våld skall tillgripas, tillgänglighet för män som är kontaktsökande, möjligheten att söka för KRIS och sedan komma fram till och erkänna sin våldsproblematik.
- **differentierat utbud av behandling** för olika typer av våld och för olika typer av män.
- **folkhälsoperspektivet** som innebär att våld hindrar en hälsosam utveckling för barn, kvinnor men också för de våldsamma männen själva som genom våldet förstör sina möjligheter till goda nära relationer.
- **ett bredare barnperspektiv** med betydligt fler nyanser där t.ex. förhållandet till anmälningsplikt i enlighet med socialtjänstlagen hade lyfts fram samt arbetet med männen och deras föräldraroll.
- **erfaret terapeutiskt arbete** med män som utövar våld får stå tillbaka för ett modelltänkande. Rapporten präglas i allt för hög grad av att tydliga manualstyrda program lättare vinner trovärdighet och legitimitet jämfört med erfarenhetsbaserat terapeutiskt processarbete. Processinriktat terapeutiskt arbete hade behövt lyftas fram mer.
- en **differentiering av våldet** hade behövts göras både kring hur våldet i sig ser ut men också hur den stora heterogena gruppen våldsamma män kan beskrivas. Frågor om grovt våld, långvarigt våld, kortvarigt våld, engångshändelser, etc. kvarstår.
- **mäns egen vilja till förändring** och potential att frivilligt söka hjälp saknas och därmed belyses inte möjligheten att nå det stora mörkertalet av våld i nära relationer.
- **krisperspektivet**, dvs. att män som tillgriper våld försätter sig i en svår kris samt att kriser utlösta av andra förändringar kan frammana våld.
- **organisation** av behandlingsverksamhet och då fokus på stabilitet, långsiktighet, budget, utbildningskrav, ändamålsenliga lokaler, etc.
- **samverkansarbete** med parter lokalt, regionalt och nationellt. Möjligheten till samarbete med andra parter kan i arbetet med män som utövar våld vara av avgörande betydelse för framgång.
- **bemötandefrågor och etik** som kan anses vara grunden för allt slags bemötande och som tar sig i uttryck i ett faktiskt förhållningssätt i arbetet med klienter och samarbetspartners men också i texter i form av policyprogram och andra dokument med mål för verksamheten formulerade.

Tiden för arbetet med rapporten var för kort

Tiden för att genomföra arbetet med denna rapport har varit för kort. Sex månader för ett så banbrytande och omfattande uppdrag är inte rimligt. Informanterna erbjöds inte tillfälle att läsa och granska resultatet av intervjuer de deltagit i och det har medfört klara brister i rapportens underlag.

Kapitel 2

Interventioner för att förmå män att sluta använda våld mot kvinnor och barn

- *Generella mansmottagningar och kriscentra för män*

Rapporten samlar Riksorganisationens alla kriscentra/mottagningar under beteckningen ”*Generella mansmottagningar och kriscentra för män*” vilket är en rubrik som väl samlar och beskriver oss och vår verksamhet.

Beskrivningarna och uppgifterna kring mottagningarna är emellertid av mycket blandad karaktär. Kriscentra/mottagningarna Malmö, Lund, Partille, Karlstad och Gävle beskriver sig ha blivit korrekt återgivna om än kort. Kriscentrum i Malmö har fått en fylligare beskrivning och den är till belåtenhet. Flera andra av våra mottagningar är mycket kritiska till det sätt vilket de blivit beskrivna och hur uppgifter i intervjun har uppfattats och återgivits i rapporten.

Här följer några exempel på direkta felaktigheter i rapporten:

1. Manscentrum i Stockholm har i intervjun med rapportens författare mycket tydligt beskrivit att barnets situation tas upp med varje man och att man säkerställer sig om att det finns myndigheter som tar formellt ansvar över säkerheten. Manscentrum framförde att man hyser förtroende för polis, socialtjänst, skola, dagis, BUP och deras kunskaper om barns behov. Tvärtemot det citat ur Eliassons bok som tas upp i rapporten ser Manscentrum i Stockholm alltid till att ha fokus på barnen snarare än mannens eller kvinnans behov. Likaså har Manscentrum som inspirationskällor uppgivit att CIRV inte längre är aktuell utan snarare ATV, EmERGE samt Jeffery Youngs Schematerapi (s. 44-45). I rapporten hänvisas istället till en bok av Eliasson som alltså inte längre äger samma giltighet.

2. Beskrivningen av Kriscentrum i Göteborg ser märklig ut då det i rapporten uppges att de har 3 till maximalt 10 samtal med våldsamma män. Uppgiften är felaktig och ger intryck av en kort och ytlig samtalsserie med männen. I verkligheten bedriver man i Göteborg även behandling med män i betydligt längre samtalserier.

3. I rapporten uppges att det vid rundabordssamtalet (31 maj 2006) fanns en samstämmighet om ”*att systematisk riskbedömning- och hantering, partnerkontakt samt rutiner för dokumentation och kvalitetssäkring bör redan nu betraktas som minimikrav*”. Riksorganisationen deltog själv i mötet med två representanter och det som framkom där var även en problematisering av partnerkontakten. Svårigheter, möjligheter och risker för kvinnan samt möjligheter och begränsningar i arbetet med männen pga partnerkontakt. Från några kvinnoverksamheter ifrågasattes partnerkontakten med tanke på risken att kvinnor hålls kvar i att ta ansvar för mannens liv.

Dessa tre exempel pekar på brister i rapportens underlag.

Könsmaktsperspektivet

Rapporten gör en intressant ansats och diskuterar vad könsmaktsperspektivet kan anses vara i ett behandlingsarbete på individuell nivå. Diskussionen fullföljs emellertid inte och det är olyckligt och kan nog tillskrivas den korta utredningstiden. Rapporten säger att de intervjuade vid olika kriscentra är oklara över vad ett könsmaktsperspektiv kan betyda i den konkreta praktiken. Riksorganisationen instämmer i att den oklarheten existerar. Riksorganisationen vill samtidigt framhålla att alla aktörer och parter inblandade i frågor som rör mäns våld mot kvinnor, dvs. politiska företrädare, genusforskare och praktiker, delar denna oklarhet över hur könsmaktsperspektivet kan komma till uttryck i det konkreta arbetet. Vi behöver alla ägna mer tid åt att applicera perspektivet på individuell nivå, i behandlingsarbete och i organisationsfrågor, var och en för sig och tillsammans.

Riksorganisationen vill samtidigt beskriva att ett könsmaktsperspektiv i det enskilda mötet med män på individuell nivå är en förutsättning för framgångsrikt behandlingsarbete. Det är när våldet lyfts fram och görs till ett eget centralt problemområde där våldet beskrivs, konsekvenserna av våldet upptäcks och ansvaret för våldet tas av mannen som utövat våldet till 100 %. Insatser för kvinnors och barns säkerhet och behov av egen behandling skall tidigt vägas in. Under behandlingskontakten finns ett kontinuerligt starkt fokus på våldet så att mannen kan se sitt våldsamma beteende och förstå vilka konsekvenser våldet fått för den våldsutsatta och ev. barn. Frågor om varför våldet uppstod, situationen och omständigheter som föregick våldet samt relationen mellan paret får relevans först i ett senare skede. Detta arbete pågår idag på samtliga kriscentra inom Riksorganisationen.

Barnperspektivet

Riksorganisationen delar rapportens skrivning om att kompetensen kring barns säkerhet och behov av insatser vid våld i nära relationer behöver utvecklas, nyanseras och differentieras. Arbetet med barnen som bevittnat och utsatts för våld i nära relationer behöver bli en mer central utgångspunkt för arbetet med våld i nära relationer generellt. Ett mer etablerat samarbete mellan barnverksamheter och Riksorganisationens kriscentra är därför eftersträvanvärt. Redan idag finns ett sådant konkret samarbete över verksamhetsgränser etablerat vid kriscentrat i Lund.

Vi är samtidigt kritiska till det barnperspektiv som används och beskrivs i rapporten då det är allt för snävt och begränsat och alltså i hög grad behöver nyanseras. Vi anser att rapporten ger en onyanserad och tendensiös beskrivning av hur Riksorganisationens generella mottagningar tar ansvar för sitt barnperspektiv. Rapporten beskriver "*...ingen av de generella mottagningarna tycks uppfatta det som en del av sitt uppdrag att försäkra sig om att de barn som eventuellt finns kring mannen är trygga.*" (s. 49). Riksorganisationen anser att ståndpunkten inte äger riktighet och ifrågasätter grunden för detta påstående. Riksorganisationen har tillsammans med sina kriscentra arbetat med barn- och föräldrafrågor aktivt under lång tid och menar att ett fokus på barnens utsatthet och säkerhet är allestädes närvarande i arbetet med männen. Fortsatt utveckling av barnperspektivet är naturligtvis nödvändigt.

Vi saknar att rapporten inte berör frågan om anmälningsskyldighet i enlighet med socialtjänstlagen (SoL 2001:453 kap 14 1§) som är en viktig grund och förutsättning i ett behandlingsarbete. Anmälningsskyldigheten kan variera mellan mottagningar. Det vanliga

förhållandet är att anmälan ska ske om *misstanke* finns att barn far illa och. Några mottagningar har denna plikt när *vetskap* föreligger. Avgörande för dessa olika förhållanden är vem som är arbetsgivare och vilken typ av verksamhet som drivs. Skillnader finns mellan kommunala verksamheter och stiftelseorganiserade insatser. Likaså finns skillnader mellan en krismottagning och en mottagning organiserad i samarbete med familjerådgivning. I rapporten nämns inget om detta.

I intervjun med krismottagningen för män i Stenungsund framhöll informanten att barnets situation är ett delfokus kontinuerligt i behandlingsarbetet och att en konkret uppgift för den våldsutövande mannen/pappan i senare delen av behandlingen kan vara att tala direkt med barnet om det våld han utövat. Mannen/pappan ska då vara så pass långt kommen i sin behandling att han tar ansvar för sitt våld samt är beredd att kunna ta emot barnets reaktioner. I intervjun framhölls också att anmälan till socialtjänsten om barns utsatta situation förekommit. Verksamhetschef för krismottagningen är också chef för socialtjänstens utredningsgrupp för barn som far illa. Krismottagningens personal har haft genomgångar med denna chef om när och hur en anmälan ska ske. Detta konkreta arbetssätt är framsprunget ur den barnpolicy som Riksorganisationen arbetat med sedan 2003 och som reviderades senast 2006. Se www.rikskriscentraforman.se

Kapitel 4 Forskning om och utvärdering av verksamheter i Sverige

Forskning och Utvärdering

Vi välkomnar rapportens förslag kring utvärdering då de är framåtsyftande med flerårsperspektiv och ambitiöst.

Förslaget med erfarenhetsutbyte via länsstyrelserna som regionala samordnare är bra genom sin hållbarhet och tydliga organisation.

Förslaget om utveckling och utvärdering av vissa utvalda verksamheter är intressant och bra. Vi tror i likhet med rapporten att det är en bra ordning att börja ett utvärderingsarbete vid ett antal utvalda verksamheter och göra det under en längre tid. Listan på förslagna verksamheter ställer vi oss bakom.

Dokumentation

Vi delar rapportens beskrivningar om verksamheternas brister i dokumentationsarbetet. Riksorganisationen har tagit intryck av rapportens tydlighet i frågan och har inlett ett arbete för att Sveriges kriscentra skall bli bättre på att beskriva sina verksamheter och det arbete som utförs där.

Kapitel 5 Förslag

Huvudmannafrågan och regional samordning

Rapporten vill tilldela Nationellt Kunskapscentrum i Uppsala (NKC) uppgiften att dels vara nationell koordinator för det föreslagna utvecklings- och utvärderingsprogrammet och dels vara stöd till länsstyrelserna. Vi vill här dela med oss av Riksorganisationens diskussion kring detta förslag:

I rapporten betonas att NKC baserar sitt arbete på en ”...disciplinär och metodmässig bredd... / ...mångvetenskapligt forskarteam” (s. 176) och är mest lämpat för uppgiften.

Riksorganisationen anser också att det är viktigt att betona bredd och en mångfaktoriell utgångspunkt i analys och förståelse samt i metodutveckling av mäns våld mot kvinnor, däribland köns- och barnperspektivet. Vi hänvisar till avsnittet ”*Andra viktiga utgångspunkter som saknas*” i detta remissvar och menar att vi där förtydligar och förklarar vår syn på alla de faktorer som är nödvändiga utgångspunkter också för en framtida nationell koordinator.

NKC har för närvarande inga kopplingar till behandlingsarbete med män eller barn. NKC har tilldelats ett omfattande ansvar (enligt den förordning som regeringen antagit) och har till uppgift att sprida kunskap och information, bedriva utbildning, följa och sprida forskning, analysera behovet av forskning, bedriva forskning med anknytning till den kliniska verksamheten inom området mäns våld mot kvinnor samt stödja myndigheter och organisationer särskilt beträffande metodutveckling. Vi är tveksamma till hur detta kommer att vara möjligt då NKC saknar en koppling till faktisk behandlingsverksamhet av män som utövar våld. Mot denna bakgrund blir det av mycket central betydelse att NKC har ett kontinuerligt och nära samarbete med olika kriscentra för män samt Riksorganisationen som är den enda samlande parten för denna typ av verksamhet i Sverige.

Rapporten föreslår vidare ett samarbete med några verksamheter i landet för män/pappor avseende utvecklings- och utvärderingsprogram, vilket vi anser är bra. Riksorganisationen vill dock betona att detta samarbete är nödvändigt när det gäller hela NKC:s ansvarsområde för mäns våld mot kvinnor.

Nationell samordning av Riksorganisationen

Vi anser att rapportens förslag att den Nationella Samordningen genom Riksorganisation Sveriges Professionella Kriscentra för Män bör fortsätta i fyra år är ett bra förslag och i konsekvens med att rapporten genomsyras av långsiktighet. De nationella samordnarna inledde sitt långsiktiga arbete i början av 2006 och behöver ett flerårsperspektiv för sitt arbete. Hittills under 2006 har arbetet inneburit:

- kunskapsinventering om verksamma insatser för män som använder våld i nära relationer i Sverige.
- stöd till lokal och regional planering för att starta upp nya verksamheter samt stöd till mottagningar som är nystartade. Under perioden febr – oktober 2006 har ca 15 lokala initiativ erhållit stöd av de nationella samordnarna.
- förberedelse för en riksdokumentation som innebär att de behandlingsinsatser för män som pågår i landet skall dokumenteras och beskrivas på ett helt nytt sätt, ett arbete som svarar väl upp mot den brist som rapporten påtalar.

- i samarbete med forskare från svenska universitet har ett arbete inletts för en gemensam utvärdering av behandlingens effekter, ett arbete som också svarar väl upp mot den brist som rapporten påtalar.
- kontakter har etablerats mellan de nationella samordnarna och beslutsfattare på central och lokal nivå. De nationella samordnarna har upptäckt stora kunskapsbrister hos dessa parter och ser det angeläget att dessa kontakter upprätthålls.
- påbörjat en ny unik samverkan på riksplanet med riksorganisationer för kvinnor, barn och män samt kriminalvården i syfte att samla krafterna och resurserna för ökad kvinnofrid. Det är nödvändigt att arbete med våld i nära relationer utvecklas i samverkan och samförstånd mellan alla parter i Sverige.

Dag som ovan

Riksorganisationen
Sveriges Professionella Kriscentra för Män

nationellsamordnare@rikskriscentraforman.se
Tel: 073-822 30 10

www.rikskriscentraforman.se